

DE

DELAVSKA ENOTNOST št. 38 — leto XXXVIII

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorni urednik: Bojan Samarin

Doklej večje potrebe kot materialne možnosti

Če se apetiti preveč razbohotijo...

Berite na tretji strani

Samoupravni Kralj

Ivo Kuljaj

Najprej kmetje, potlej novinar... Tak je vrstni red pogovorov pri Antonu Kralju, vodji temeljne organizacije kooperantov pri metliški Kmetijski zadrugi. Pa ne mislite, da sta kmeta iz Vivodine prej prišla. Ne, bil sem pred njima v Antonovi pisarni. Značilen dogodek za naš družbeni prostor? Bržčas ne, vendar za marsikoga iz uradnih in drugih vrst zelo poučen...

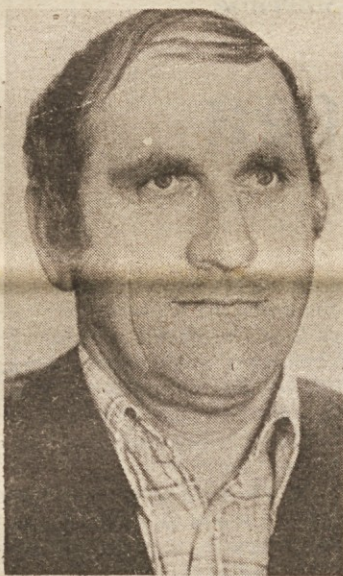
Da ne zaidemo. Pišemo namreč o Antonu Kralju, prvem dobitniku najvišjega republiškega priznanja ob dnevu samoupravljalcev onstran Gorjanca. Kralj ga deli z vsemi pri Kmetijski zadrugi, »saj to je vendar priznanje celotni Kmetijski zadrugi«, pravi Tone, ko sta vinogradnika — bodoča kooperanta — zadovoljna odšla.

Kralj je doma Gribljah, belokranjska duša od pet do glave. Ena redkih, ki ni nikoli rekla »zbogom« očetovi grudi. Denarjev ni bilo takih, ki bi premotili Antona. Na življenjskem razpotju zmagoslavne leta 1945 je Kraljič odložil puško Gubčeve brigade, ki jo je pograbil kot 16-letni pobič. Odločil se je bil, da bo s svojim znojem pognojil borno domačo zemljo. Še danes jo gnoji, dasi je »vodja«. »Kmetija doma v Gribljah mora biti obdelana, kaj bi pa sicer ljudje rekli: nas spodbuja, naj povečamo pridelek, sam ima pa vse zanemarjeno«, razmišlja sam svoj »kralj«. »Res na kmetiji največji del bremena nosi žena, toda tudi sam rad poprimem. Tega sem vajen že od malih nog.«

Kralj je dobil republiško priznanje »za uresničevanje zakona o združenem delu v kmetijstvu in za razvijanje ekonomskih odnosov z zasebnimi kmetovalci.« Kaj se skriva za temi uradnimi stavki v obrazložitvi?

»V Kmetijski zadrugi smo se organizirali v skladu s črko zakona o združenem delu, smo pa še daleč od pravega samoupravljanja. Cilj Kmetijske zadruge je izenačiti kooperante z delavci v združenem delu in sicer v vseh pogledih. Da pa bi to dosegli, si moramo v prvi vrsti prizadevati, da bi kooperanti povečali proizvodnjo. Z njo bi zasebni kmetovalec tudi dejansko lahko opravičil potrebne dajatve.«

Kmetje-kooperanti ne kooperirajo zgolj s svojo proizvodnjo. Prizadevajo si, da bi imeli odločilno besedo tudi pri končnem dohodku, ki ga da njihov pridelek. »Res je,« razmišlja dalje

Kralj, v Kmetijski zadrugi smo precej storili pri vključevanju kooperantov v samoupravne organe zadruge. V njih imajo kmetje dvotretjinsko večino, kar je v marsičem pripomoglo k skupni obnovi vinogradov. Kmetje so združili svojo zemljo v vinogradniško skupnost. Izruvani mejniki pomenijo največjo prelomnico v njihovem življenju. Pravim prelomnico, kajti kmet bo šele tedaj upravljati sam s seboj, ko bo obvladal ves ekonomski proces.«

V Kmetijski zadrugi Metlika so doslej opravili približno 48 hektarjev skupne obnove vinogradov. Mislijo pa že na veliko večje površine. V to jih silijo že letos povečane zmogljivosti za 100 vagonov vina. »Da«, pravi Kralj, in če ne mislimo več predelovati grozdja iz drugih jugoslovanskih vinorodnih krajev, si moramo še bolj prizadevati, da bi v zadrugo vključili vse tiste, ki še vedno vztrajajo s starim, preživelim načinom proizvodnje in gospodarjenja.«

Bržčas to niti ne bo tako težko. V poprečju za 50 do 70 odstotkov povečan pridelek grozdja in s tem tudi veliko večji dohodek, ki ga dajejo skupno obnovljeni vinogradi, se močno pozna tudi v kmetovi blagajni. Ta pa je odločilna tudi pri vključevanju kmeta v zadrugo... Ne nazadnje je takšen način tudi nova kakovost naših samoupravnih odnosov, ki ima z nekdanjim združništvom zelo malo ali skorajda nič skupnega.

Predsednik RS ZSS Vinko Hafner v Kliničnem centru

Zdravje je vse dražje

Igo Tratnik

Klinični center v Ljubljani prav gotovo ni slovensko zdravstvo, je pa njegov nepogrešljivi del. S to ugotovitvijo se prav gotovo lahko strinjamo vsi, zdravi in bolni, »izvajalci« in »porabniki« zdravstvenih storitev. Klinični center je vsekakor dejstvo, še precej daleč od dejstva — sodimo to po razpravah in razmišljanjih na najrazličnejših ravneh — pa je natančnejša opredelitev njegove vloge v slovenskem in tudi v jugoslovanskem prostoru.

Ob nedavnem obisku predsednika RS ZSS Vinka Hafnerja, ki je s svojimi sodelavci obiskal Klinični center, so udeleženci pogovora veliko govorili o ključnih vprašanjih v slovenskem zdravstvu. Seveda s poudarkom na kliničnem centru ali gledanju iz te osrednje slovenske zdravstvene ustanove. Predvsem je treba opozoriti na to, da gre za izredno veliko skupnost delavcev (center ima več kot 6500 zapo-

slenih, od tega 800 visokokvalificiranih, 710 zdravnikov...), ki ima opraviti še s številnimi »posebnimi težavami« pri opravljanju svojih delovnih nalog zaradi izredno velikega odтока zaposlenih žensk (od petih zaposlenih so štiri ženske, kar je verjetno najbolj »ženski odstotek« pri nas!). Klinični center lahko sicer ob zdajšnjih poprečnih ležalnih dobi sprejme na leto nad 100.000 bolnikov. Zanimiva — in tudi zaskrbljujoča! — je razporeditev bolnikov po zdravstvenih regijah. Na ljubljansko odpade kakih šest desetih vseh bolnikov, tri desetine »pridejo« na druge regije iz Slovenije in preostala desetina na druge republike ter inozemstvo. V kliničnem centru posebej opozarjajo na dokaj poenostavljeno (in včasih tudi škodljivo) gledanje, kako je center samo tisto, kar je bilo zgrajeno na novo. In vendar je v novem delu samo dobra četrtnina od vseh 4100 postelj!

Kakšna je in naj bi bila vloga kliničnega centra v delitvi dela v zdravstvu in svobodni menjavi dela? Vprašanje je na prvi pogled dokaj preprosto, odgovori pa še daleč ne in videti je, kakor bi se tisti, ki si upajo razkriti prave recepte za rešitve, uvrščali v redkoštevilno vrsto »pogumnih državljanov«. No, nekaj jih menda že je... Vsaj v izjavah se vsi zavedajo, da je Slovenija (ob upoštevanju gospodarske in denarne zmogljivosti) tako majhen prostor, da si ne moremo privoščiti kliničnih centrov »v vsaki občini«, če nam utegne biti še eden republiški preveliko breme, če nam ne bo uspelo njegove dejavnosti prav vtakati v slovensko zdravstveno omrežje.

Dobro je, da se v Kliničnem centru zavedajo, kako se morajo v svoje in splošno dobro predvsem znotraj dobro organizirati (v zvezi s tem naj opozorimo predvsem na spoznanje, da gre

za tako veliko organizacijo, da jo je nemogoče »kontrolirati iz ene pisarne«), smotno povezati z drugimi (razpravljajo o ustanovitvi SOZD skupaj z onkološkim inštitutom in zavodom za transfuzijo krvi ter morda še kom), zraven pa spraviti skupaj še potrebno modernizacijo (računalnik!), se dogovoriti za prioritete naloge, priti bliže k stimulativnejšim oblikam financiranja...

O razmerah v zdravstvu bomo morali v prihodnje še veliko pisati. Ne nazadnje tudi o vsem, kar je povezano z ustvarjanjem novega zakona o zdravstvenem varstvu, potem pa tudi o uveljavljanju tega, čemur po domače pravimo: kaj napraviti, da bodo vsi naši občani približno enako zdravstveno varni, ne glede na to, da je klinični center (če ga pojmuje kot »medicinski vrh«) samo v Ljubljani, ljudje pa žive »od Triglava do Sotle«.

Fotografija: Andrej Agnič

Minimalni življenjski stroški štiričlanske delavske družine so se od lanskega decembra do letošnjega avgusta povečali za 898 dinarjev, poprečni realni osebni dohodki na zaposlenega pa so letos zaradi naraščajočih življenjskih stroškov padli na raven 1977. leta. Kljub precejšnji draginji pa je na ljubljanski tržnici vselej živahno. Le da so oči praviloma zmeraj bolj velike, možnosti za nakup pa čedalje manjše...

Samoupravno planiranje: zaradi prihodnosti ocenjujemo preteklost

Organizacije združenega dela zahtevajo prenizko raven znanja

Sonja Gašpersič

Analiza razvoja vzgoje in izobraževanja v srednjeročnem obdobju 1976-1980 in razvojne možnosti za naslednje srednjeročno obdobje, prvi planski dokument, ki ga je za javno razpravo pripravila Izobraževalna skupnost Slovenije, že takoj na začetku išče odgovor na vprašanje, kako je sedanjí vzgojnoizobraževalni sistem zadovoljil srednjeročno kot letno planirane kadrovske potrebe združenega dela. Odgovor na to vprašanje zbuja veliko zaskrbljenost za nadaljnji razvoj, če na področju zaposlovanja v prihodnje združeno delo v SR Sloveniji ne bo zagotovilo bistvenih premikov. O neustreznem zaposlovanju pa tudi o neustreznem planiranju kadra glede na raven zunaj je kritično spregovorila skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije na svoji zadnji skupni seji obeh zborov, minuli teden pa je bila o tej problematiki — med analiziranjem številnih kazalcev razvoja izobraževanja v sedanjem srednjeročnem obdobju — tudi že razprava v svetu za izobraževanje, znanost in kulturo pri republiškem svetu ZS Slovenije.

Doslej so vsi pritrjevali ugotovitvi iz analize Izobraževalne skupnosti Slovenije, kjer je zapisano, da »organizacije združenega dela zahtevajo prenizko raven znanja in preveč vztrajajo na manj zahtevni tehnologiji z veliko specializacijo del in opravil, čeprav hkrati primanjkuje tudi delavcev z visoko ravnijo znanja, ki so sposobni svoje delo hitro prilagoditi novim in praviloma višjim zahtevam. Tako bi bilo tudi z razvojnega aspekta združenega dela nesmotno, če bi se vzgojnoizobraževalni sistem prilagodil zahtevam po nižanju ravní.«

Pritrjevanje tej ugotovitvi seveda ne izhaja iz približnega poznavanja razmer v združenem delu, marveč temelji na uradnih podatkih. In ti podatki govore o tem, da se je združeno delo v praksi zelo oddaljilo od srednjeročno planiranih kadrovskega ciljev, ki so težili za tem, da bi bolje izkoristili znanje in temu primerno izboljšali kvalifikacijsko raven zaposlenih. Res je, da je bilo že ob pripravi samoupravnih sporazumov o temeljnih planov in kasneje ob vsakoletnih analizah in poročilih o izvajanju družbenega plana SR Slovenije poudarjeno, da nosilci planiranja niso zadovoljivo opredelili tistih svojih potreb, ki predstavljajo kvalitativne dejavnike raz-

voja (kadrovske izobraževalne potrebe, raziskovalna dejavnost). Toda tekoča gibanja v gospodarstvu, ki so temeljila predvsem na zaposlovanju velikega števila in deleža delavcev ozkega profila, so še bolj odmaknila že tako ne preveč ambiciozno načrtovane kadrovske cilje.

V začetku srednjeročnega obdobja 1976—1980 je bilo v SR Sloveniji 1.808.707 prebivalcev, od tega aktivnih 875.414 prebivalcev. Ker je anketa o minimalnih kazalcih zajela le 84 odstotkov zaposlenih, so na razpolago le podatki o deležu posameznih profilov zaposlenih ob koncu leta 1975 in planirani deleži zaposlenih v letu 1980.

Ob koncu leta 1975 so organizacije združenega dela zaposlovale 47,58 odstotni delež delavcev ozkega profila, v kar so zajeti tudi priučeni delavci, planirali pa so, da bo delež teh delavcev 1980. leta 42,17 odstotkov, torej mnogo manjši. Drug zgovoren podatek pa je, da je bil delež zaposlenih diplomiranih inženirjev (v to poklicno skupino so všteti tudi magistri in doktorji znanosti) 1975. leta 3,50 % za leto 1980 pa je zdru-

ženo delo planiralo 4,82-odstotni delež zaposlenih z najvišjo ravnijo znanja. Združeno delo je torej planiralo premik v korist višje ravni znanja, čeprav je bila planirana sestava zaposlenih s tolikšnim deležem delavcev ozkega profila še vedno zelo neugodna.

Kako je združeno delo odstopalo od petletnih ciljev kadrovske politike, kažejo podatki o skupnih petletnih potrebah in letnih kadrovske potrebah, zajetih po minimalnih kazalcih. Organizacije združenega dela so planirale, da bodo v letih 1976—1980 zaposlovale 26,48 % delavcev ozkega profila (planirale pa so v letih 1976—1979 svoje letne potrebe teh delavcev z 39,47 %). Kot že rečeno, gibanja v gospodarstvu so temeljila predvsem na zaposlovanju velikega števila nekvalificiranih delavcev ter nizkega deleža delavcev z višjimi znanji (letno so tudi planirali manjši delež priliva delavcev širokega profila, profila tehnika in profila inženir, kot je bilo to opredeljeno v srednjeročnih planskih potrebah). A ne gre le za deleže v zaposlovanju, tudi za obseg zaposlovanja gre. Na začetku

poprečju: ozkega profila 34 %, širokega profila 35 %, profila tehnik 18 %, profila inženir 6 %.

Glede na petletne planirane kadrovske potrebe bi šole relativno dobro izpolnjevale potrebe po kadru ozkega in širokega profila, glede na letne planirane potrebe pa seveda nastaja primanjkljaj kadra ozkega profila, večja pa je usklajenost pri kadru širokega profila, pri profilih tehnika in inženirja. To pa seveda ne velja za nekatere poklicne skupine, kjer je priliv manjši od planiranih letnih potreb: poklicne skupine rudarjev in geologov, kovinarjev, gradbenikov, voznikov, finančnikov in ekonomistov ter administratorjev. Relativno večja usklajenost med prilivom iz šol in letnimi planiranimi potrebami pa je pri poklicnih skupinah gozdarjev, pleskarjev, keramikov, papirničarjev, železničarjev ter naravoslovcev.

Poseben problem pa je neusklajenost v regijah (med potrebami po kadrih in prilivom iz šol), kar jih sili, da same organizirajo izobraževanje na srednji stopnji za kader, ki jim primanjkuje, to pa je s širokega družbe-

nega stališča pogosto neracionalno.

Tudi socialno in materialno vrednotenje dela v mnogih poklicih povzroča neskladja med izobraževalnimi potrebami in aspiracijami tistih, ki se izobražujejo. To so seveda problemi, ki jih ne bo mogoče razrešiti le s poklicnim usmerjanjem, pač pa jih bo moralo tako ali drugače razreševati združeno delo ne le s politiko osebnih dohodkov, tudi s stanovanji in drugimi stimulacijami.

V SR Sloveniji je po zadnjih podatkih vključen v izobraževanje vsak peti, če se prištejemo oziroma vsak peti, če se prištejemo tistih 38.000 (število je precej ustaljeno), ki se poprečno na leto izobražujejo ob delu. Prav izobraževanje odraslih ob delu pa pomeni za Slovenijo tisto možnost in obliko izobraževanja, s katero bi morali pokrivati kadrovske primanjkljaje. Usmerjanju in planiranju izobraževanja odraslih bo moralo združeno delo v naslednjem srednjeročnem obdobju vsekakor posvetiti mnogo več načrtne skrbi ne le zaradi omejenega števila mladine, ki prihaja iz rednih šol, marveč tudi zavoljo tega, da bi z novimi znanji v kar največji možni meri izkoristili sposobnosti že zaposlenih delavcev.

Seveda pa se vsa obravnavana vprašanja ustavljajo ob enem samem vprašanju, do katerega se bo moralo opredeliti združeno delo: ali nadaljnji razvoj načrtovati z zahtevnejšo tehnologijo in z večjim izkoristkom znanja, več znanja na višji ravni, ki bi ga bili sposobni pokriti z omejenim kadrovskim prilivom matične generacije, ali pa še naprej vztrajati pri čim bolj preprosti tehnologiji, za katero pa bomo prisiljeni tudi v bodoče iskati delavce ozkega profila zunaj Slovenije. Seveda pa gre tudi za vprašanje, doklej bi bilo tako množično privabljanje delavcev od drugod sploh še mogoče, kajti ne smemo pozabiti, da reforma izobraževanja kot alternativa razvoja gospodarstva in vsakršnega družbenega napredka poteka tudi v drugih socialističnih republikah SFRJ in da si bo mladina vedno raje iskala življenjsko perspektivo doma kot zdoma.

Stanko Ilič:

PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU

Humanizacija delovnega okolja

Knjiga je namenjena vsem, ki se ukvarjajo z informiranjem v organizacijah združenega dela, pa tudi sociologom, psihologom dela, članom organov upravljanja in poslovnih organov, družbenopolitičnim delavcem in drugim pri njihovem delu.

Cena 250.— din

Bogdan Kavčič in Ivan Svetlik:

POGLAVJA IZ SOCIOLOGIJE DELA

Delo, ki celovito obravnava problematiko in organiziranost združenega dela kot tudi dela na področjih, kjer so sredstva za delo v zasebni lasti. Priporočamo ga predvsem študentom za študij sociologije dela, teorije organizacij in podobnih predmetov v programih visokošolskih organizacij; v pomoč pa bo tudi tistim, ki se v organizacijah združenega dela ukvarjajo z organizacijo dela in z upravljanjem.

Cena 360.— din

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

.... izvodov knjige **PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU**

.... izvodov knjige **POGLAVJA IZ SOCIOLOGIJE DELA**

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.
Knjige pošljite na naslov:

.....
(naziv OZD, TOZD ...)

.....
(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno, dne: ..... (ime in priimek podpisnika)

Žig ..... (podpis naročnika)

Počitniška skupnost Krško presegla vsa pričakovanja

Novo slovensko mesto na Lošinju

Andrej Ulaga

Še vedno polna obala Počitniške skupnosti Krško na Lošinju.

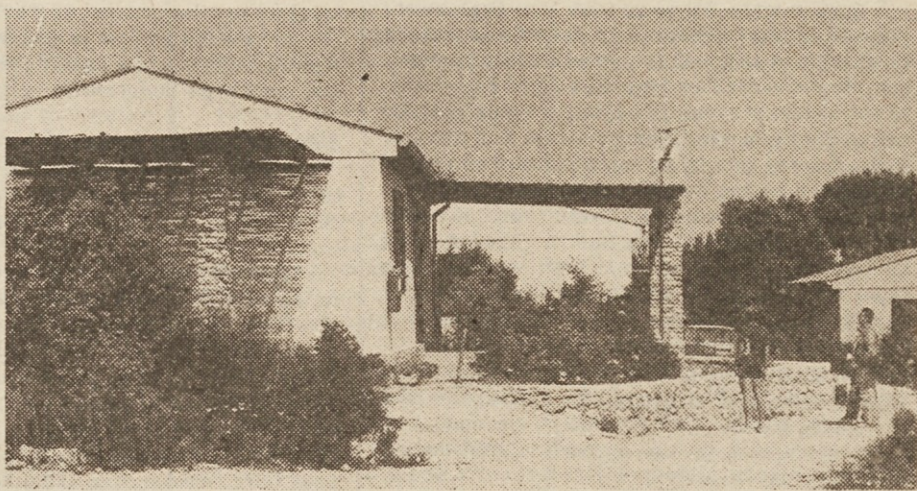
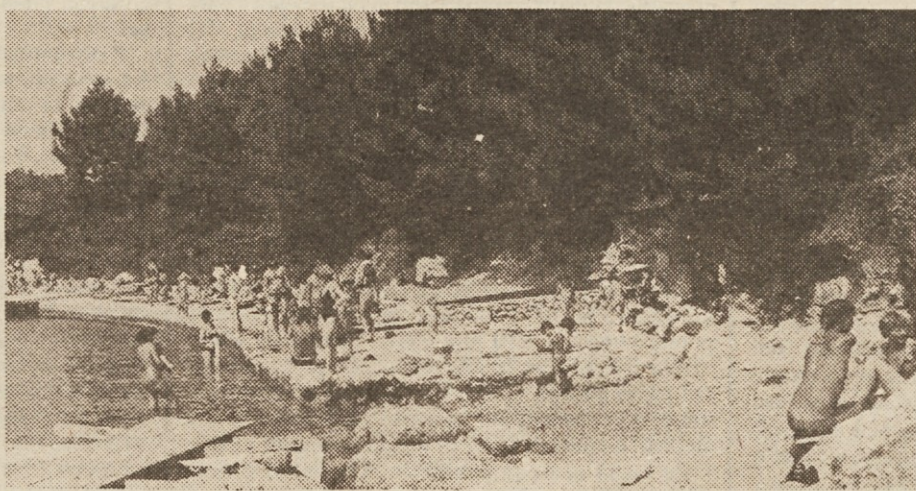
Naselje je sestavljeno iz številnih individualnih hiš, od katerih predstavlja vsaka zase prijeten in zelo udoben dom.

Na vzhodni obali Lošinja, v neposredni bližini otoškega mesta Nerezine, leži veliko delavsko počitniško naselje, ki ga je postavila Počitniška skupnost Krško. Morda nekoliko od rok? Pravzaprav niti ne. Iz Ljubljane, denimo, ni do Nerezin nič dlje kot do Rovinja in že manj kot do Pule. Le sliši se daleč, zelo daleč, v resnici pa ste po novem, ko več trajektov hkrati prevažata turiste iz Brestove v Porozino, lahko iz Slovenije na Lošinju že zgodaj dopoldan, ne da bi prezgodaj vstali. Sicer pa razdalja od doma do morja, kjer človek preživi svoj letni dopust, ni nikoli predolga, če ve, da ga čaka kristalno čisto morje, lepo urejeno počitniško naselje in predvsem veliko, veliko sonca. Zaradi kopanja in sončenja pa odhajamo na morje. Za oboje pa je prav na Lošinju več možnosti kot kjerkoli drugje.

Sicer pa razlogi, zakaj so se člani Počitniške skupnosti Krško odločili za svoje novo počitniško naselje prav pod Osorščico na začetku otoka Lošinj, niti niso tako zelo pomembni. Bistvo pri vsej stvari je, da so v razmeroma zelo kratkem času zgradili številne individualne počitniške hišice, kjer danes lahko letuje že na tisoče in tisoče delovnih ljudi, za razmeroma simbolično ceno. Da ob tem sploh ne omenjamo udobja, ki je povsem brez pretiravanja tu za marsikoga večje, kot pa ga ima doma.

Počitniška skupnost Krško je najstarejša v Sloveniji. Deluje že osemnajsto leto, do nekaj let nazaj pa je imela svoje zmogljivosti le v Istri. Ko je postala Materada preozka, je bilo seveda, treba poiskati novo lokacijo in začeti tudi na novo graditi.

»To je bilo leta 1974...«, obuja spomine Milan Štajner, že štiri leta vodja investicij pri Počitniški skupnosti Krško. »Končno smo se odločili za obalo

Lošinja južno od Nerezin. Tu smo odkupili dvajset hektarov povsem zaraščene obale, za kar smo odšteli deset milijonov novih dinarjev, in aprila 1976 začeli z gradnjo. Prvega avgusta istega leta je bilo nared že 58 počitniških hišic in mnoge slovenske družine so si že lahko privoščile prve počitnice na Lošinju.

Za veliko obetajoče načrte Počitniške skupnosti Krško so se odločili delavci iz matičnega kraja, pa še iz Novega mesta, Ptuja, Ljubljane, Celja, Brežic, Sevnice, Postojne, Kranja, Kidričevega in verjetno še od kod drugod. Kar 75 delovnih organizacij si je seglo v roke, združilo svoja sredstva in pričelo z uresničevanjem spodbudnih načrtov. Povsem v nasprotju torej z ozkimi lokalnimi interesi in tolikanj grajana podjetniško miselnost mnogih — samo za nas in samo pod našim imenom, ki se v praksi iz leta v leto slabše obrestuje.

Sodobno počitniško naselje ob Nerezinah se razprostira na blizu dva kilometra dolgi obali, ki se od Televrina, najvišjega vrha otoka blago spušča proti

morju. V lepih individualnih hišicah je prostora že za kakih 1200 ljudi, ko pa bo naselje dokončno nared, bo tu lahko letovalo hkrati do 2200 delavcev in njihovih svojcev.

»Prizadevamo si, da bi se ljudje tu zares čim bolj počutili, da bi se z veseljem vračali sem na počitnice...«, mi razlaga Vlado Gradišek, predsednik izvršnega odbora Počitniške skupnosti Krško. Že več kot pol ure se sprehajava po zares modernem počitniškem mestu, kjer se mudi še več kot 600 gostov, pa še niso videla niti polovico. »Zato smo se tudi odločili, da ima vsaka družina svojo hišico in svoj kotiček na prostem za klepet, sončenje, počitek ali denimo veselje ob žaru. Hiše nudijo vse potrebno udobje, od velikega dnevnega prostora, do spalnic, kuhinjskega kota, hladilnika, lepo urejenih sanitarij, seveda tople vode in sploh vsega, kar si človek želi na počitnicah. Vsaka hišica ima tudi svoj parkirni prostor, saj je naselje prepleteno s številnimi potmi in stezami za pešačenje. Od vsega povedanega pa je za marsikoga še največ vre-

den ta spokojni mir in pogled na pomirjajočo otoško pokrajino. Od vsake hišice sega pogled na morje in še dlje do južnega dela otoka Cresa. Ni kaj, kraj kot nalašč, da si človek oddahne in pozabi na vsakdanje probleme doma in na delovnem mestu...«

V počitniškem naselju Krško na Lošinju pa ni presenetljivo le udobje temveč prav tako, ali pa še bolj, tudi cene. Te so namreč skorajda simbolične. Za ležišče v počitniški hiši je potrebno odšteti le 25 dinarjev dnevno, kar je skupaj s turistično takso le 29 ali 30 dinarjev na dan. Malo, veliko...?

»Za nas zaenkrat dovolj,« poudarja Milan Štajner. »Računamo celo, da nam bo ostalo še za kak čoln. Ostanek tega denarja razporejamo namreč za potrebno opremo in za potrebe rekreacije.«

Res je, tudi na rekreacijo ne pozabljajo v tem počitniškem naselju. Postavili so igrišča za odbojko, mize za namizni tenis, bazen z ogrevano morskovo vodo za otroke, speljali poti za sprehode, kupili več čolnov, med njimi tudi dva hitra motorna

čolna in večjo ladjo s kabino za 50 ljudi, s katero večkrat tedensko prireajo izlete na bližnje otoke, kot so Silba, Susak, Ilovik, Olib, Unije in drugam. Celo za planinarjenje so tu dokaj lepe možnosti. Veliko je zanimivih vrhov, najbolj obiskana planinska točka pa je nedvomno skoraj 600 metrov visok Televrin, s katerega sega razgled ob čistem ozračju do italijanske Ancone. Gorske poti so markirane in lepo speljane po sicer neprehodnem skalovju in goščavah.

Značilno za slovensko počitniško mesto na Lošinju je med drugim tudi tesno sodelovanje z domačini. O tem pripoveduje Štefka Štajner, upravnica naselja Krško takole:

»Potrebovali smo ambulanto in jo zgradili kar v Nerezinah, ker je tam doslej niso imeli. Tako smo opravili z dvema muhami na en mah. Nerezinam smo zgradili tudi telefonsko centralo, saj jo potrebujemo oboji, mi in domačini. Ščasoma bo imela namreč vsaka hišica svoj telefon, za potrebne priključke pa je že poskrbljeno. Podobno bomo zgradili tudi veliko sodobno trgovino.

Tudi to potrebujemo tako mi kot prebivalci Nerezin. Skratka v zadovoljstvo vseh delamo in rešujemo najbolj pereče probleme z roko v roki, kar se nam, seveda v zadovoljstvo vseh, še kako obrestuje...«

Še in še bi lahko naštevali zanimivosti in značilnosti tega sodobnega slovenskega počitniškega naselja, ki je ne le upravičilo delo počitniške skupnosti, temveč tudi preseglo še tako optimistična pričakovanja. Denimo to, da je tu sezona blizu šest mesecev na leto, oziroma že od aprila pa tja do srede oktobra. Ali, da je že danes število interesentov za preživljanje oddiha v tem naselju precej večje od ponudbe in da je mnogim presneto žal, ker se niso takrat, ko je bil še čas, odločili »za«! Res, lahko bi povedali še marsikaj zanimivega, poučnega, posnemanja vrednega. Pa je verjetno že to dovolj. Dovolj za vse, ki doslej še niso slišali za spodbuden primer Počitniške skupnosti Krško in več kot dovolj za one, ki še vedno dvomijo v skupno reševanje nalog na področju delavskega turizma.

Ob rob VIII. mednarodnemu seminarju komisije »šport in prosti čas«

Več pozornosti liku strokovnjaka!

Andrej Ulaga

Minuli teden so se na Bledu zbrali predstavniki komisije »šport in prosti čas«, ki deluje v okviru Mednarodnega sveta za šport in telesno vzgojo kot posvetovalni organ UNESCO, na svojem VIII. mednarodnem seminarju. Petdnevni blejski sestanek so se udeležili predstavniki Avstrije, Belgije, CSSR, Danske, Egipta, Finske, NDR, Norveške, Poljske, SZ, Španije, Švedske, Velike Britanije, ZRN in Jugoslavije. Letošnja tema seminarja priznanih mednarodnih strokovnjakov za šport in prosti čas je bila izobraževanje strokovnih kadrov za športno rekreacijo, poleg tega pa so udeleženci izkoristili čas še za izmenjavo izkušenj in novosti na področju organizacije aktivnega oddiha ljudi vseh starostnih kategorij in obeh spolov.

Osnovna tema seminarja, izobraževanje strokovnih kadrov za rekreacijo, ni bila izbrana po naključju. Strokovnjaki namreč

Osmi mednarodni seminar komisije »šport in prosti čas« na Bledu (Fotografija: M. Zaplatil)

predvidevajo, da bomo že koncem tega stoletja posvečali veliko več prostega časa rekreaciji in da bo kmalu postalo športno razvedrilo ena najpomembnejših dejavnosti ljudi v prostem času.

V srednje razvitih državah se danes ukvarja z rekreacijo že blizu 30 odstotkov, v visoko razvitih pa že 60 in več odstotkov ljudi. In, prav glede na to, da je odstotek aktivnih iz leta v leto

večji, je tudi vprašanje pomanjkanja organizatorjev rekreacije iz leta v leto bolj pereče. Premalo je tako poklicnih kot tudi amaterskih strokovnjakov za področje športne rekreacije, še po-

sebnost v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih.

Ob tem so na blejskem seminarju opozorili, da je danes »ik uspešnega organizatorja športne rekreacije drugačen, kot je bil večeraj. Organizator aktivnega oddiha naj bi bil vsestransko široko razgledan človek, ki ni doma le v športnih veščinah in najrazličnejših športnih panogah, temveč dobro pozna tudi problematiko medsebojnih odnosov, temelje sociologije, psihologije, andragogike in drugih ved, ki se ukvarjajo s človekom kot nedeljivo celoto. Zato, so poudarili udeleženci seminarja, da bo potrebno v prihodnje posvetiti večjo pozornost osebnosti in liku strokovnjaka za športno rekreacijo, kar z drugimi besedami pomeni, da se bo potrebno sporazumeti za dodatna merila že pri izbiri kandidatov za tovrstni študij.

Skratka, le z intenzivnejšim in obenem poglobljenim izobraževanjem strokovnih kadrov bomo na področju razvoja aktivnega oddiha dosegli časoma to, kar načrtujemo danes. Potrebujemo pa več in predvsem ustrežnejših strokovnjakov! Radi bi namreč, da bi se naši malčki seznanili z osnovami zdravega načina življenja že v vrtec in v najnižjih razredih osnovnih šol, da bi jih potem navade, pridobljene v zgodnji mladosti, spremljale skozi vse življenje. Ne gre torej več le za rekreacijo oziroma aktivno razvedrilo zaposlenih, temveč tudi drugih starostnih kategorij, od najmlajših do najstarejših.

Zato so udeleženci seminarja na Bledu tudi sklenili, da bo osnovna tema njihovega prihodnjega sestanka »šport v prvih letih življenja in v starosti.« Deveti seminar mednarodne komisije »šport in prosti čas« bo čez dve leti v Kölnu.

»Poprečni« družini se pri nas ne godi kdove kako dobro

Za koga so cene vsak dan višje?

Damjan Križnik,

Morda veste, koliko stane kilogram kruha? Vseeno kakšnega.

Verjamejo, da mnogi ne poznate pravega odgovora na to vprašanje, kakor ga tudi ni vedelo 78 od 100 ljudi, ki smo jih po poti od Doma sindikatov do ljubljanske tržnice pobarali o tem. Ženske so praviloma »uganile«, moški — z izjemo šestih upokojencev — pa so se v odgovorih vselej uštel. »Ne vem točno, prepričan pa sem, da je predrag,« jih je sodilo nad polovico. — »Saj, čez draginjo lahko pri nas venomer bentiš, pa ne boš dosti 'kiksnil'.« — S takimi odgovori so »anketiranci« skušali zatreti rdečico, ki se jim je prikrdla na obraz, ko niso bili »točno prepričani o ceni«. Podražitev so tako »na dnevnem redu«, le čigav spomin bi jih dohajal?

Za nekatere pa je kruh še vedno zelo »bridka stvar«. Za Majdo Koritnik, na primer, delavko v montažnem oddelku ljubljanskega Roga. Desetega v mesecu je dobila osebni dohodek — za 6150 dinarjev ga je bilo — borih osem dni zatem pa je njena »blagajna« ostala prazna. Sedaj bosta živela le še z moževim denarjem. Sebe in dva otroka, Z okoli 5000 dinarjev torej, kolikor jih mož prinese domov.

»Da, z možem zasluživa nekaj nad star milijon. Polovico vsak mesec »zapraviva« za hrano, 1700 dinarjev odštejem za odplačevanje kredita, za vlažno

Majda Koritnik

dvosobno stanovanje v Savljah, ki vrh vsega nima niti kopalnice, dava okoli 600 dinarjev...« »specifira« svoje izdatke. »Pa šola je postala draga. Hčerkama, ki hodita v 3. in 4. razred osnovne šole, sem morala kupiti torbi, copate, učbenike... Za to sem odštela 3000 dinarjev. Odslej pa bom morala še vsak mesec dati po 1200 dinarjev za šolsko malico in kosilo. Pa na garderobo svojih hčerkic bom tudi morala misliti. Če je kdo med otroci v šoli slabše oblečen, ga drugi pač po strani gledajo. Tako se po svojih močeh trudim, da jima za-

radi tega ne bi bilo hudo. Sama jima šivam. Na moževo in svojo garderobo pa lahko mislim le enkrat na leto...«

Majda pravi, da Koritnikovi živijo tako rekoč le iz dneva v dan. Že kar pravilo je, da si morata vsak mesec sposoditi po 200 »jurjev«, sicer ne bi shajala. Kljub vsemu pa mislita in delata za boljšo prihodnost. Majda dokončuje osemletko. Rada bi postala vzgojiteljica, kar je že dolgo njena skrita želja, a je ni mogla uresničiti, ker je bilo pri hiši devet otrok, pa je morala kmalu v službo. Njen mož se je vpisal v srednjo tehniško šolo. Tako bo morda nekoč lahko uslišala želje svojih dveh hčera: ena bi se rada učila klavir, druga tujih jezikov. Pa tudi svojim. Da bo lahko šla v kino, v gledališče... da, celo to, da bo spoznala — Ljubljano. »Ljubljano poznam le do Name. Saj veste, zjutraj ob petih v službo, ob 15.15 na »štirinajstico« in domov, potem kuhanje kosila, šola, zatem pa spet kuhanje večerje, pranje, šivanje, pa je ura polnoči...«

Tudi tega dne je šla Majda Koritnik na trg. Sadja si sicer ne more veliko privoščiti, ker je predrago, a je le hotela razveseliti otroka s kilogramom grozdja ali banan ali jabolok. Potem je kupila še zrezke, ker zaradi šole ni imela časa skuhati kaj drugega, pa kruh... Od petstotaka so ji ostali trije »jurji«. Tako živi torej iz dneva v dan. Na ozimnico pa si ne upa niti pomisliti...

»Slavnostni pozdrav!« bi takemu mimohodu poveljevali po vojaško! Na pultu Bernardkove Francke z Dolenjske so se namreč šopirile gobe najrazličnejših vrst, toda njihove astronomske cene so segale v tako oddaljene višine, ki jih je moč le videti, ne pa zaradi pretankih denarnic tudi doseči. S »pozdravom na desno!« mimoidoči to več kot očitno tudi dokazujejo. Pogled na gobe pa je vendarle lep, slinje, ki se ob tem pocedijo v ustih, pa je najceneje potišti z izletom v gozd in — nabiranjem. Sicer jih na jedilniku poprečne slovenske družine ne bo najti...

Fotografije: Andrej Agnič

Sicer pa pri konjunkturalnem blagu na ljubljanski tržnici ni nikakršnega barantanja. Cena je taka, pa amen! In tisti, ki imajo več pod palcem, so pri nakupih boljše volje, ostali, ki so v večini, pa slabše. Ženski, ki sta na tejli sliki na skrajni levi oziroma desni, nič kaj zadovoljni ponujata drobiž, srednjima pa gre s »papirnatim« kar malo na smeh. Kakor tudi prodajalcu. Sicer pa prodajalci vse po vrsti klicejo k svojemu pultu z nazivi »gospod« ali »gospa«...

»Kupila sem konjsko meso, jajčka, solato in sadje. In zapravila 50 jurjev, pa nimam kaj pokazati!« pravi Ljubljančanka Dragica Stabe. Je upokojenka in doma kuha za tri odrasle in dva otroka. »Pokoja ravno ne uživam. Honorarno sem se zaposlila, saj drugače pri vsjej tej draginji ne bi mogla shajati. Saj veste: cene gredo gor, plače pa ostajajo iste.« Upokojenka Ana Černa ima 3000 dinarjev penzije. Na trgu kupuje zelenjavo, sadje in nekaj malega mesa, »moram pa tudi prišparati kakšen dinar, saj drugače še spati ne morem.« »Ja, vedno sem živela skromno, pa mi tudi s 300 jurji še kar dobro gre. Sosedje mi celo pravijo, da izgledam tako dobro, kot da bi imela pol milijona pokojnine!« se zasmeje in doda: »Sin in hčerka — oba sta v službi — pa imata dovolj denarja, a jima ga vedno zmanjka. In tako hodita k meni, češ »mama, pomagaj, saj ti že imaš vse!«

Četudi je segedinar boljši od kislega zelja, vse kaže, da ga letos ne bo toliko na krožnikih, kot ga je bilo prejšnja leta. »Za danes sem naročil 1500 kg govedine, dobil sem jo 400 kg; naročil sem 550 kg svinine, dobil sem jo 117 kg; teletino sem tudi naročil, a je nisem dobil niti koščka,« pripoveduje Ivan Strbad, poslovodja Emonine mesnice na ljubljanski tržnici in dodaja, da nikjer ni robe. In da proda dnevno 1000 kilogramov mesa, ob petkih in sobotah pa še enkrat toliko. »Toda mesa ni. Le pojedite malo na deželo, pa pogledajte, kdo še danes redi živino. B »ste videli, da je takih čedalje manj,« nadaljuje Strbad. »Pa tudi kvaliteta mesa je čedalje slabša. Pred vojno so kmetje boljše meso prodajali, slabšega pa sami jedli. Danes je ravno obratno. Boljšega dajo v skrinje, slabšega pa prodajajo.« Saj tale kos mesa (na sliki) je kar zajeten, a kaj, ko je bil tega dne edini.

Ko so že mnogi »jamrali«, kako težko da je živeti ob sedanji draginji, se nam je ob srečanju s kupcem zelja seveda samo po sebi postavilo vprašanje: »Boste jedli segedinar ali pa kar samo kislo zelje?« Franci Podobnikar iz Brezij pri Dobrovi, po poklicu drevsničar, je odločno odvrnil: »Kislo zelje!« Njegovo besedo je seveda najbolje komentirala njegova žena: »Mož mi pravi: vsak dan meso, daj že no, skuhaj enkrat tudi malo zelja!« Tako bodo tokrat Podobnikarji jedli joto.

Na vprašanje, kako se dandanašnji godi poprečnim Slovincem, pa je Podobnikarjeva odgovorila takole: »Danes pri nas ni treba nikomur tarnati!« Franci jo je prekinil: »Veste, moja žena misli, da če gre njej dobro, potem gre vsem.« Ona pa kategorično: »Ni res! Kar predobro se nam vsem godi. Le pogledj, koliko kruha je vsak dan v smetnjakih!«

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

22. 9. 1979 — Št. 8

**Uresničevanje programa aktivnosti
Zveze sindikatov Slovenije
v II. polletju 1979**

**Stališča predsedstva republiškega
sveta Zveze sindikatov Slovenije
o nalogah sindikatov
v sedanjih
družbenoekonomskih razmerah**

**Sklepi 11. seje predsedstva
republiškega sveta
Zveze sindikatov Slovenije
o nadaljnji aktivnosti
pri uresničevanju
stališč o delitvi po delu**

ak

Uresničevanje programa aktivnosti Zveze sindikatov Slovenije v II. polletju 1979

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je na seji, ki je bila 12. decembra leta 1978, sprejel »Program dela republiškega sveta ZSS za leto 1979«, objavil pa 16. decembra 1978 leta v Sindikalnem poročevalcu št. 14. V programu so celovito zajeta vsa bistvena področja aktivnosti Zveze sindikatov Slovenije v letu 1979, kot so bila ta vprašanja nakazana na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije. V programu je bilo predvideno, da bo republiški svet Zveze sindikatov Slovenije še v prvem polletju tega leta sprejel konkretnější program dnevnih redov sej republiškega sveta in njegovega predsedstva za drugo polovico leta 1979.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na seji 13. julija 1979. leta obravnavalo uresničevanje programa aktivnosti Zveze sindikatov Slovenije v drugem polletju 1979. leta in po opravljenem posvetu s predsedniki in sekretarji občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije ter predsedniki in sekretarji republiških odborov sindikatov sprejelo program aktivnosti zveze sindikatov v drugem polletju 1979. leta.

I. Ocena uresničevanja programa v prvem polletju 1979. leta

1.

Ocenjujemo, da je sprejeti »Program dela republiškega sveta ZSS za leto 1979« pravilno ocenil aktualnost nalog in izbiro najpomembnejših akcij v tem času. Zato ugotavljamo, da smo tudi z uresničevanjem programa uspeli ostati s svojo dejavnostjo v središču najaktualnejših družbenih vprašanj.

2.

Sprejetje in uresničevanje programa je prispevalo k bolj sistematičnemu delu v Zvezi sindikatov Slovenije. Tako so lahko delavci v osnovnih organizacijah zveze sindikatov, občinskih svetih in organih republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije pravočasno in bolj usklajeno pripravljali potrebna gradiva in učinkovitejše organizirali posamezne akcije.

3.

Z uresničevanjem programa smo dosegli precejšno stopnjo usklajene aktivnosti vseh članov in organov Zveze sindikatov Slovenije pa tudi boljše sodelovanje z drugimi

družbenopolitičnimi organizacijami. Ugotovimo lahko, da so nekatere izmed aktivnosti potrdile zaupanje delavcev ter okrepile akcijsko sposobnost vsega članstva in organizacije zveze sindikatov.

4.

Čeprav še vedno ne moremo biti zadovoljni z učinkovitostjo pri izpolnjevanju nalog in čeprav naše delo še vedno spremljajo slabosti, lahko ugotovimo, da je bila velika aktivnost v osnovnih organizacijah zveze sindikatov, v občinah, v republiških odborih in organih republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Pogosto smo se znašli pred vprašanjem, ali je mogoče vse aktualne naloge tudi v resnici uresničiti.

5.

Dosegli smo potrebno aktivnost osnovnih in občinskih organizacij zveze sindikatov. Velika večina organizacij je sodelovala pri uresničevanju akcijskih nalog, kot so ocena gospodarjenja v letu 1978 (akcija »zaključni računi«), obravnavanje in uresničevanje stališč o delitvi po delu, priprava na konferenco »delavka v združenem delu«, javna razprava o usmerjenem izobraževanju in druge. Hkrati ugotavljamo, da vse občinske organizacije in sindikalni organi le še niso enako odgovorno uresničevali programa in da je v vsaki akciji nekaj organizacij, ki v njej ne sodelujejo dovolj uspešno.

6.

Uspeli smo, da so začeli delovati sveti pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. Ti sveti postajajo vse pomembnejši dejavniki v oblikovanju stališč in politike Zveze sindikatov Slovenije ter mesto za temeljitejšo obravnavo posameznih za položaj delavca v združenem delu pomembnih vprašanj. Celovite ocene o tej aktivnosti pa še ni mogoče izoblikovati, saj v mnogih občinskih svetih še vedno ne delujejo ti sveti.

7.

Pri usklajevanju dela sindikatov dejavnosti, ki se vse bolj vključujejo v skupen program in hkrati s tem uresničujejo tudi specifične naloge in odgovornosti, smo dosegli pomemben napredek. Ob tem opozarjamo na dvoje:

a) Proces ustanavljanja in delovanja občinskih in mestnih odborov dejavnosti kasni. To je tudi pomemben vzrok, da se še vedno premalo izražajo specifični interesi delavcev

posameznih dejavnosti in da se le-ti premalo kažejo v delu republiških odborov sindikatov in v delu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. To pomanjkljivost moramo zato veliko bolj odločno odpravljati.

b) V republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije nimamo izdelanega sistema spremljanja aktivnosti republiških odborov in tudi ne pravega pregleda, ali dovolj uspešno uresničujejo svoje naloge. Določene pomanjkljivosti v metodah dela ugotavljajo tudi predsedniki republiških odborov sindikatov dejavnosti.

8.

Tudi pogosta skupna akcijska posvetovanja s predsedniki občinskih in medobčinskih svetov ter s predsedniki republiških odborov sindikatov dejavnosti so prispevala k večjemu poenotenju akcijske usmerjenosti in večje učinkovitosti. Več poudarka bo potrebno dati še posvetom s predsedniki medobčinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije.

Ta ocena naj spodbudi občinske svete in republiške odbore sindikatov, da bodo samostojno ocenili uresničevanje programa dela v letu 1979.

II. Cilji in vsebina aktivnosti v drugem polletju 1979. leta

Temeljni cilji našega dela v drugem polletju bodo:

1.

Nadaljevati z uresničevanjem pomembnih družbenih nalog, ki so že sprejete v programu dela in zahtevajo aktivnost v vsem letu 1979.

2.

Pravočasno vključevati nove aktualne družbene naloge, pomembne za utrjevanje družbenoekonomskega položaja delavca ter za celovito uresničevanje vseh njegovih pravic, dolžnosti in odgovornosti.

3.

Nadaljnje utrjevanje demokratizacije našega delovanja ter s tem tudi povečanje naše odgovornosti in učinkovitosti pri uresničevanju sprejetih nalog.

Glede na opredeljene cilje bosta v drugi polovici leta 1979 v ospredju predvsem dve skupini nalog:

Prva skupina nalog zajema utrjevanje družbenoekonomskega položaja delavca ter njegove odgovornosti za uspešen gospodarski in družbeni razvoj. V ta splet nalog sodijo predvsem naslednje: izboljšanje gospodarjenja in stalna odgovornost delavcev za spremljanje gospodarjenja v organizaciji združenega dela, vse to povezano z oceno mesečnih obračunov, periodičnih obračunov in zaključnih računov; uveljavljanje delitve po delu v skladu s sprejetimi stališči sindikatov; aktivnost pri pripravi novih srednjeročnih planov družbenega in gospodarskega razvoja; uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov zlasti v stanovanjskem gospodarstvu in na področju zdravstvenega varstva delavcev; uveljavljanje ciljev reforme usmerjenega izobraževanja vse od predšolske in osnovnošolske vzgoje, šolanja na drugih stopnjah pa do visokih in višjih šol; uresničevanje ciljev na področju zaposlovanja; utrjevanje vloge delavcev v kadrovske politiki; utrjevanje vloge delavcev na področju urejanja mednarodnih ekonomskih odnosov in uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov v sestavljenih organizacijah združenega dela.

Drugi splet vprašanj zadeva utrjevanje vloge, položaja in odgovornosti delavcev in zveze sindikatov pri uveljavljanju političnega sistema socialističnega samoupravljanja, gre predvsem za naslednje naloge: utrjevanje demokratizacije in kolektivnega dela v zvezi sindikatov; vloga in naloge sindikatov v razvoju delegatskih odnosov in uveljavljanju družbenoekonomskih odnosov v krajevnih skupnostih; razvoj informiranja v združenem delu in v zvezi sindikatov, pri tem pa zlasti vloga in naloge Delavske enotnosti v sistemu informiranja; utrjevanje odgovornosti delavcev in sindikatov v pripravah na ljudsko obrambo in pri uveljavljanju družbene samozaščite, utrjevanju delavske kontrole v organizacijah združenega dela.

III. Metode obravnave posameznih nalog v Zvezi sindikatov Slovenije

1.

Nekatere naloge iz programa dela zahtevajo povsem konkretno angažiranje vseh članov Zveze sindikatov Slovenije. Zato predvidevamo, da bodo vse osnovne organi-

zacije zveze sindikatov in vsi člani sodelovali pri uresničevanju naslednjih nalog:

- ocena demokratizacije odnosov v zvezi sindikatov,
- nadaljnje uveljavljanje stališč o delitvi po delu,
- aktivnost pri pripravljavanju in sprejemanju srednjeročnih planov,
- stalna analiza gospodarjenja, še posebej ob polletju in tretjem četrtletju ter priprava planov za leto 1980,
- akcija »nič nas ne sme presenetiti«,
- priprava občnih zborov osnovnih organizacij zveze sindikatov.

2.

Nadaljevali bomo z javno razpravo oziroma bomo z njo začeli v naši organizaciji o naslednjih vprašanjih:

- preobrazba družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu,
- zdravstveno varstvo,
- zakon o planiranju,
- nadaljnja reforma usmerjenega izobraževanja, preobrazba predšolske vzgoje, osnovne šole in posebnih izobraževalnih skupnosti,
- zakon o družbenem sistemu informiranja.

3.

Predvidevamo, da bomo v drugem polletju na sejah republiškega sveta in predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije obravnavali naslednja vprašanja:

Julij

- program dela Zveze sindikatov Slovenije v drugem polletju 1979. leta
- delo centrov pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije,
- uresničevanje stališč o delitvi po delu v TOZD.

September:

- zaposlovanje v SR Sloveniji,
- priprave na občne zборе osnovnih organizacij zveze sindikatov,
- delovanje sindikatov v izjemnih razmerah,
- dogovor o nadaljevanju aktivnosti za sprotno ocenjevanje uspešnosti gospodarjenja (posebej za devetmesečno obdobje in zaključne račune za leto 1979) ter plan za leto 1980.

Oktober:

- demokratizacija odnosov in kolektivno delo v Zvezi sindikatov Slovenije,

- planiranje in priprava srednjeročnih planov,
- stanovanjsko gospodarstvo,
- zdravstveno varstvo,
- zgodovina delavskega gibanja.

November:

- vloga in naloge sindikatov pri razvoju delegatskega sistema,
- zveza sindikatov in krajevne skupnosti,
- informiranje v združenem delu,
- naloge DE,
- akcija »nič nas ne sme presenetiti«,
- akcija »delavec, kultura in naloge zveze sindikatov«.

December:

- uresničevanje nalog Zveze sindikatov Slovenije v sestavljenih organizacijah združenega dela,
- delavska kontrola,
- aktivnost zveze sindikatov pri utrjevanju mednarodnih ekonomskih odnosov,
- priprave na analizo gospodarjenja v letu 1979.

4.

Poleg naštetih oblik bomo nadaljevali s posvetovanji, seminarji in drugimi oblikami akcijskega povezovanja v Zvezi sindikatov Slovenije. Zato bomo tudi v drugem polletju po potrebi organizirali:

- posvete s predsedniki in sekretarji občinskih svetov in republiških odborov sindikatov;
- okreplili posvete s predsedniki medobčinskih svetov o posameznih vprašanjih v zvezi z uresničevanjem programa;
- posvete s predsedniki komisij, odborov in svetov in drugih predstavnikov organov pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije.

Te posvete bomo organizirali tako, da bodo po vsebini čimbolj prilagojeni aktualnim akcijam in da bodo pomenili spodbudo ter pomoč za koordinacijo političnega dela.

Predvidevamo, da bodo vse osnovne organizacije zveze sindikatov in vsi organi Zveze sindikatov Slovenije dopolnili svoje programe dela, ki so jih sprejeli za leto 1979 ter tako dosegli še večjo usklajenost dela v Zvezi sindikatov Slovenije in povečali njeno učinkovitost.

Ljubljana, 13. julija 1979. leta

Predsedstvo
republiškega sveta Zveze
sindikatov Slovenije

Stališča predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o nalogah sindikatov v sedanjih družbenoekonomskih razmerah

V skladu z nalogami Zveze sindikatov Slovenije, sklepi 9. kongresa ter letošnjim delovnim načrtom je predsedstvo republiškega sveta ZSS 12. septembra letos obravnavalo aktualne družbenoekonomske razmere ter naloge sindikatov v gospodarski stabilizaciji. Predsedstvo je sprejelo oceno sedanjih gospodarskih tokov, pri čemer je poudarilo predvsem naslednje kritične točke:

— premajhna zavzetost vseh dejavnikov za hitrejšo uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov in politiko gospodarske stabilizacije;

— odstopanja od nekaterih planskih usmeritev, kot so neustrezna struktura in prekomeren obseg naložb, prekomerno zaposlovanje, povečevanje primanjkljaja v trgovinski in plačilni bilanci s tujino, naglo naraščanje življenjskih stroškov in ogrožanje realnega življenjskega standarda;

— zaostrovanje pogojev za pridobivanje dohodka in slabšanje likvidnosti (organizacij združenega dela in bank);

— pritisk, da bi osebni dogodki naraščali hitreje kot družbena produktivnost.

Učinkovito obvladovanje sedanjih gospodarskih tokov in razvoja ter hitrejša samoupravna preobrazba sistema družbenoekonomskih odnosov terjata odločnejšo akcijo zveze sindikatov pri uresničevanju zakona o združenem delu ter sklepov 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Telesa zveze sindikatov so o mnogih vprašanih že sprejela usmeritve in sklepe ter oblikovala dogovore za njihovo uresničevanje. Predsedstvo ugotavlja njihovo prepočasno in premalo dosledno uresničevanje, opozarja na večjo odgovornost in poudarja:

1.

Aktivnost ob sprejemanju zaključnih računov za leto 1978 je omogočila delavcem bolj poglobljeno odločanje o gospodarjenju. To aktivnost moramo nadaljevati in jo še poglobiti ob obravnavi devetmesečnih periodičnih obračunov in zaključnih računov za letošnje leto. Zagotoviti je potrebno celovito oceno položaja temeljne organizacije v družbeni reprodukciji in ocene uresničevanja ciljev srednjeročnega plana, s tem pa ustvariti trdne osnove za razvojne načrte za prihodnje leto in za novi srednjeročni plan. Predsedstvo RS ZSS bo skupaj z drugimi dejavniki v republiki pripravilo izhodišča za izvedbo te aktivnosti.

2.

Navkljub nekaterim rezultatom, ki smo jih dosegli pri uveljavljanju načela delitve po delu, predsedstvo ocenjuje, da »Stališča o pridobivanju in razporejanju dohodka in uveljavljanju delitve po delu« še vedno premalo zavzeto in dosledno uresničujemo. Zato predsedstvo zahteva, da sindikati na vseh ravneh storijo vse za:

— oblikovanje skupnih osnov in meril za razporejanje čistega dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v temeljnih organizacijah združenega dela ter med temeljno organizacijo, delovno organizacijo in sestavljeno organizacijo združenega dela;

— za hitrejšo preoblikovanje samoupravnih sporazumov dejavnosti;

— za pripravo družbenega dogovora o razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SR Sloveniji.

3.

Delež sredstev za osebne dohodke v razporejenem čistem dohodku je ob polletju sicer skladen s sprejetimi družbenimi usmeritvami, vendar v posameznih organizacijah razmerje odstopa od načel smotrne delitve dohodka in delitve po delu. Povečujejo se tudi pritiski za hitrejšo povečevanje osebne dohodka kot naraščata dohodek in produktivnost dela. Predsedstvo zato zadoljuje sindikalne organizacije, da v skladu s sprejetimi usmeritvami in stališči vztrajajo pri:

— takem razporejanju čistega dohodka, ki bo tudi v drugem polletju zagotovilo hitrejšo krepitev materialne podlage dela in sredstev za osebne dohodke ter skupno porabo delavcev. Da bi zagotovili to, morajo sindikati vztrajati, da bomo pri mesečnem oblikovanju sredstev za akontacijo osebnega dohodka sproti preverjali kako uresničujemo to načelo.

— zviševanju osebnih dohodkov zavoljo povečanih življenjskih stroškov le tedaj, ko bodo preverili in analizirali:

a) pogoje ustvarjanja in pridobivanja dohodka,

b) potrebo po sredstvih za razširitev materialne podlage dela, upošteva pri tem predvsem sprejete ali zapadle obveznosti in

združevanja dohodka ter obseg in zastarelost proizvodnih sredstev,

c) stimulativnost sistema delitve sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela ter vpliv tega sistema na boljše gospodarjenje, povečevanje produktivnosti dela in dohodka,

č) glede na že doseženo raven osebnih dohodkov in skupne porabe, upravičenost povečanja teh sredstev zaradi zviševanja življenjskih stroškov,

d) višino osebnih dohodkov delavcev, ki opravljajo enako ali sorodna dela in dosega tudi enake rezultate gospodarjenja z družbenimi sredstvi.

Sindikati se bomo zavzemali, da se bodo delavci v temeljni organizaciji združenega dela, kadar bodo ugotovili, da zaradi objektivnih vzrokov ob predvidenem delitvenem razmerju ne morejo preprečiti bistvenega znižanja realnih osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe, odločali za spremembo delitvenih razmerij ali za uveljavljanje medsebojne solidarnosti ter si tako zagotovili materialno in socialno varnost.

— doslednem spoštovanju zakonskih predpisov tudi v organizacijah združenega dela, ki posluje z izgubo. To naj poveča odgovornost delavcev za rezultate gospodarjenja in pripomore k hitrejšemu odpravljanju izgub in motenj v poslovanju;

— ugotavljanju odgovornosti poslovnih organov, delavcev s posebnimi pooblastili in samoupravnih teles za odločitve o razporejanju dohodka, čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ki so v nasprotju s sprejetimi stališči republiškega sveta o delitvi po delu. V takih primerih morajo občinski sveti skupaj z družbenimi pravobranilci samoupravljanja dati pobudo za ukrepanje.

4.

Predsedstvo je ugotovilo, da realni osebni dohodki v letu 1979 padajo. Ocenilo je, da takšna gibanja sicer dolgoročno prispevajo k usklajevanju rasti osebnih dohodkov in produktivnosti dela, opredeljeni v tem srednjeročnem planu, saj so realni osebni dohodki rasli v prejšnjih letih hitreje kot produktivnost dela, opozorilo pa je tudi, da naraščanja življenjskih stroškov, še zlasti cen osnovnih življenjskih potrebščin najbolj prizadene delavce z najnižjimi osebnimi dohodki in zato lahko ogroža življenjski minimum nekaterih družin. Osnovne organizacije zveze sindika-

tov naj se zavzemajo, da bodo v temeljnih organizacijah posebej ugotavljali takšne primere. Ni smotrno, da bi za reševanje takšnih primerov spreminjali načela delitve po delu v temeljni organizaciji, pač pa je potrebno uporabiti načelo solidarnosti vseh delavcev.

5.

Skupna poraba v temeljnih organizacijah narašča veliko hitreje kot druge sestavine čistega dohodka. Osnovne organizacije in občinski sveti zveze sindikatov naj zato posebej

proučijo porabo sredstev sklada skupne porabe v temeljnih organizacijah. Pozorni naj bodo, ali gre za ustvarjanje potrebnih sredstev skupne porabe za leto 1980, ali pa za porabo, ki je v nasprotju s stališči o delitvi po delu in načelu dobrega gospodarjenja.

6.

Predsedstvo opozarja na zaostreno odgovornost vseh delavcev za boljše izkoriščanje vseh proizvodnih zmogljivosti in za bolj smotrno gospodarjenje. Uveljavitev te odgovornosti pa terja veliko dejavnost sindikatov za

spreminjanje zavesti delavcev, tako da bo dobro gospodarjenje in stabilizacijsko ravnanje trajna vrednota šlehernega delavca.

Stabilizacijska prizadevanja bodo trajna sestavina dejavnosti sindikatov na vseh ravneh. Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo sproti ocenjevalo uresničevanje teh stališč in usmerjalo delovanje sindikatov na vseh ravneh, da bi tako hitreje krepili družbenoekonomski položaj delavcev.

Ljubljana, 17. septembra 1979. leta

Sklepi 11. seje predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o nadaljnji aktivnosti pri uresničevanju stališč o delitvi po delu

1.

Aktivnost za uresničevanje stališč je stekla in prizadevamo si, da bi urejanje delitve po delu uskladili z zakonom o združenem delu.

Kljub temu predsedstvo ugotavlja, da pomeni sedanja aktivnost le začetek trajnih prizadevanj, ki so sicer spodbuda, vendar bodo obrodila rezultate le, če bodo postala stalna sestavina aktivnosti vseh oblik organiziranosti zveze sindikatov, zlasti pa osnovnih organizacij zveze sindikatov.

2.

Upošteva se doseženo aktivnost in probleme, predsedstvo ugotavlja, da je v občinskih svetih zveze sindikatov potrebno organizirati vse potrebne aktivnosti za to, da bi:

— zagotovili pregled nad vsemi organizacijami združenega dela, ki so že sprejele programe aktivnosti ali pa jih še niso,

— zagotovili, da bodo v vseh organizacijah združenega dela, kjer programov aktivnosti še niso sprejeli, osnovne organizacije zveze sindikatov zahtevale od poslovnih organov, ustreznih strokovnih služb in delavskega sveta, da te programe sprejmejo takoj, najkasneje pa v mesecu septembru letos,

— zagotovili pregled nad tem, kako sprejeti programi odsevajo stvarne probleme delitve po delu v organizacijah združenega dela, koliko so konkretni in obvezujoči,

— zagotovili sprotno spremljanje uresničevanja sprejetih programov ter pomagali pri reševanju vprašanj, ki v posamezni organizaciji združenega dela ovirajo uspešno uresničevanje programov.

Uresničevanje navedenih nalog naj predsedstva občinskih svetov zveze sindikatov ocenjujejo sproti, posebej pa v mesecu septembru in decembru 1979. leta. Pri tem morajo še posebej pozorno analizirati razmere in aktivnosti v organizacijah združenega dela, v katerih so prav zaradi neuveljavljenega sistema delitve po delu nastopile konfliktna situacije. Vse aktivnosti naj občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije organizirajo usklajeno z drugimi dejavniki v občini (ZK, SZDL, ZSMS, družbenim pravobranilcem samoupravljanja, občinsko skupščino in drugimi organi, odbori in komisijami s tega področja), ki so zadolženi za uresničevanje zakona o združenem delu.

3.

Občinski sveti zveze sindikatov, ki še nimajo svetov za dohodek in osebne dohodke,

naj te svete čimprej ustanovijo ter zagotovijo neposredno sodelovanje pri reševanju problemov. V občinskih svetih, kjer so ti sveti ustanovljeni, naj poživijo njihovo delo. O posebnih vprašanjih, ki se pojavljajo v organizacijah združenega dela, naj sveti sproti obveščajo ustrezne svete republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki naj poskušajo odgovoriti na dileme in vprašanja in izoblikovati ustrezne usmeritve.

Da bi se dogovorili o sodelovanju in skupni aktivnosti pri uresničevanju delovnega programa, bo svet za dohodek in osebne dohodke republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na jesen letos sklical posvet z ustreznimi sveti občinskih svetov zveze sindikatov.

Svet za dohodek in osebne dohodke naj na ta posvet pritegne tudi predsednike ustreznih komisij pri republiških odborih sindikatov.

4.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije — center za družbenopolitično usposabljanje naj jeseni pripravi program za usposabljanje sindikalnih aktivistov o uveljavljanju delitve po delu.

Občinski sveti zveze sindikatov bodo zagotovili, da bo pripravljen program vključen v program usposabljanja v osnovnih organizacijah zveze sindikatov.

Občinski sveti zveze sindikatov bodo zagotovili, da bodo klubi samoupravljalcev sprejeli kot svojo prednostno nalogo obravnavo vprašanj o uveljavljanju načela delitve po delu. Vztrajali bodo, da bi klubi samoupravljalcev izmenjavali konkretne izkušnje o teh vprašanjih, razčističevali pereča vprašanja ter obravnavali konkretne primere rešitev v organizacijah združenega dela.

5.

Upošteva se predvidene aktivnosti v letošnjem letu za spremembe in dopolnitve samoupravnih splošnih aktov v organizacijah združenega dela, predsedstvo RS ZSS ponovno opozarja organe in organizacije sindikata, da pravočasno obveščajo delavce, da organizirajo ustrezne predhodne razprave ter zagotovijo ustavno pravico delavcev, da se o pravicah in dolžnostih, opredeljenih v samoupravnih splošnih aktih, odločajo z osebnim izrekanjem. Le tako bo lahko vsebina teh aktov dejanski odsev interesov in potreb delavcev.

S takšno aktivnostjo naj osnovne organizacije zveze sindikatov zagotovijo, da bodo predlogi za izpopolnitev sistemov delitve po delu v skladu z zakonom o združenem delu in s sprejetimi stališči.

V nasprotnem primeru naj osnovne organizacije zveze sindikatov ne dajo svojega soglasja ustreznemu samoupravnemu splošnemu aktu ter predlagajo družbenemu pravobranilcu samoupravljanja, naj ukrepa v skladu s svojimi pristojnostmi, ali pa naj sprožijo spor pred sodiščem združenega dela.

6.

Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo zagotoviti, da bodo strokovne službe in poslovnih organi dajali delavcem pravočasne in razumljive podatke za sprotno ocenjevanje rezultatov gospodarjenja in ugotavljanje prispevka delavcev k povečanju produktivnosti dela ter ustvarjenemu dohodku. Zagotoviti morajo, da bodo gibanja sredstev za osebne dohodke v skladu s sprejetimi usmeritvami v stališčih ter da bodo prispevala k povečanemu interesu delavcev za boljše gospodarjenje ter k uresničevanju politike gospodarske stabilizacije.

7.

V pripravah na oceno gospodarjenja v prvem polletju, ob devetmesečnem obračunu in zaključnem računu, ob planiranju za leto 1980 ter pri pripravljanju planov za naslednje srednjeročno obdobje morajo vse organizacije in organi zveze sindikatov nameniti posebno pozornost vprašanjem, ki zadevajo planiranje in razporejanje, ustvarjanje in delitev dohodka ter osebnih dohodkov in skupne porabe.

8.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije opozarja, da v posameznih organizacijah združenega dela še vedno razporejajo dohodek na sredstva za osebne dohodke, ne da bi ugotavljali prispevek k ustvarjenemu dohodku. Ponekod sprejemajo sklepe o zvišanju osebnih dohodkov brez poprejšnjih analiz in ne glede na ustvarjeni dohodek, ponekod pa pri pripravljanju predlogov za dopolnitev sistema delitve po delu predvidevajo znatno zviševanje sredstev za osebne dohodke, ne da bi ta sicer upravičena prizadevanja pogojili s prispevkom delavcem k ustvarjenemu večjemu dohodku. Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sodi, da takšne prakse ni mogoče sprejeti in predlaga, da se

ji odločno uprejo vse organizacije in organi zveze sindikatov.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije obenem opozarja, da sedanja gospodarska gibanja in gibanje cen močno pritiskajo tudi na življenjske stroške in s tem spodbujajo zahteve po zviševanju osebnih dohodkov, da bi zagotovili in ohranili realni standard delavcev. Zato sta svet za življenjske in delovne razmere delavcev in svet za oblikovanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke dolžna sproti spremljati gibanja življenjskih stroškov in osebnih dohodkov ter opozarjati predsed-

stvo republiškega sveta ZSS na odstopanja, ki zahtevajo jasne politične usmeritve.

Predsedstva občinskih svetov zveze sindikatov naj s to nalogo zadolžijo svoje ustrezne svete in druge organe.

9.

Republiški odbori sindikatov dejavnosti in komisija za presojo samoupravnih sporazumov dejavnosti morajo poročati predsedstvu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o uresničevanju stališč, perečih vprašanj ter njihovih opredelitvah, glede samoupravnih sporazumov dejavnosti. Obenem je po-

trebno pripraviti tudi programe aktivnosti za izdelavo novih samoupravnih sporazumov dejavnosti.

10.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo na jesen letos obravnavalo in ocenilo dosežene priprave za sprejem družbenega dogovora o osebnih dohodkih v republiki, se izreklo o perečih vprašanjih oziroma sprejelo sklepe za pospešitev aktivnosti pri pripravi družbenega dogovora.

Ljubljana, 13. julija 1979. leta.